

تلاطم در روابط جمهوری آذربایجان و آمریکا

سرویس آذربایجان / خبرگزاری آران

برگردان از مقاله آقای الشن مصطفی اوغلو در خبرگزاری بیرلیک و پایگاه اطلاع رسانی ینی شرق

خبرگزاری آران / سرویس آذربایجان :

تاریخچه توافق استراتژیکی

بعد از استقلال جمهوری آذربایجان در سال 1991 و اعلام موجودیت ، در این 19 سال روابط خود با آمریکا را روز به روز بیشتر نمود و با اینکه در سال 1992 آمریکا حمایت خود را در مناقشه قره باغ کوهستانی از ارمنستان اعلام کرد و آذربایجان را کشوری متجاوز نامید، باز هم گرمی روابط این دو کشور به سردی نینجامید و به رسمیت شناختن قره باغ کوهستانی و عدم اشغالگری ارمنه نسبت به اراضی آذربایجان باز هم نتوانست روابط میان این دو کشور را به تعلیق بکشاند و بالاتر از همه اقدام آذربایجان در راستای توافق استراتژیک با آمریکا بود که این کشور را در میان کشورهای منطقه به حامی استراتژیکی آمریکا تبدیل نمود . زمانی که ما را بنام متفق استراتژیکی نام می برند یعنی ما به عنوان شریک کارهای ضد تروریستی آمریکا هستیم و آنها در همین قالب بر انرژی و نفت ما تسلط پیدا می کنند و کشور ما را به عنوان جا پا در منطقه انتخاب می نمایند.

مصوبه چه چیزی را درست کرد...

برای اولین بار جهت مقابله با اشغالگری ارمنستان و شغال مناطق قره باغ کوهستانی بیابنه ای از سوی سناتور جان مکین در سال 1992 صادر گردید ولی بعدها بنا به دلایل نامعلومی این لایحه اجرا نشد.

بعد از این اتفاق در همان سال سناتور جان کری با برنامه ریزی لابی ارمنستان لایحه ممنوعیت کمک به آذربایجان مطرح و با لایحه شماره 907 به تصویب رسید. در 11 سپتامبر سال 2001 از سوی پارلمان آمریکا طرحی با ریاست رئیس جمهور جهت مبارزه با تروریسم ارائه گردید که از آن به بعد این مصوبه لغو گردید. مصوبات حمایت از آذربایجان بدین قرار بود:

اگر آذربایجان فعالیت های خود جهت باز پس گیری مناطق اشغالی قره باغ و یا هر اقدام دیگری را به اطلاع آمریکا نرساند، دولت آمریکا حق حمایت از آذربایجان را نخواهد داشت.

در سالهای گذشته تمامی سران آذربایجانی و آمریکائی تلاش نمودند تا این لکه سیاه بر تاریخ سیاسی آذربایجان آشکار نباشد. حتی زمانی که حرف از توافق استراتژیکی میان آذربایجان و آمریکا نیز به میان آمد، حرفی از این لکه سیاه زده نشد. ولی روزگار چرخید و روزی پیش آمد که پارلمان آمریکا از ارمنستان حمایت کرد. به نظر شما این مصوبه چه چیزی را می رساند؟ در جواب می گوئیم که این مصوبات برای پیشرفت حل مناقشه هیچ کمکی نکرده است. تغییر چهره دادن زمانه...

همه این کارها می تواند به توجیه به اتفاقهای رخ داده مورد بررسی قرار گیرد. بعد از فروپاشی شوروی سابق آمریکا با ترفندهای سیاسی خود رفته رفته در منطقه قفقاز جنوبی نفوذ کرد و روز به روز جایای خد را در این منطقه محکم و امنیت خود را نیز تامین نمود و این می تواند در آینده به یک تهدید بزرگ در منطقه تبدیل شود. در سالهای گذشته آمریکا خود را به عنوان صاحب امتیاز در منطقه جای داده و آذربایجان را به عنوان متفق استراتژیک خود در آورده است. برای اولین بار آذربایجان به روند سیاسی آمریکا در منطقه اعتراض نموده و اعتراضات خود را با کشورهای منطقه همسو نموده است. آمریکا با ایجاد گروه مینسک و در قالب حل مناقشه قره باغ رفته رفته افکار اصلی خود را نمایان و از ارمنستان که یک کشور متجاوز شناخته می شود بطور آشکار و یا مخفیانه حمایت می نماید. اگر این گفته ها را تصدیق نمائیم باید به ارتباط دوستانه ای که با آمریکا تا به حال داشته ایم نگاهی دوباره کرده و در آن تجدید نظر نمائیم.

سالیان زیادی است که آمریکا در آذربایجان سفارت خود را برپا نموده است ولی با هر ایده ای در تلاش است تا کشور ارمنستان و ترکیه را آشتی دهد . در کنفرانس خلع سلاح اتمی که در آمریکا برگزار شده بود از 2 کشور قفقاز جنوبی یعنی ارمنستان و گرجستان برای شرکت در آن کنفرانس دعوت ولی از رئیس جمهور آذربایجان دعوت بعمل نیاوردند و این باعث شد روند دیپلماتیک میان این دو کشور بطور جدی مورد سوال قرار گیرد تا بالاخره سکوت آذربایجان در مقابل این توهین ها و اقدامات آمریکائی ها بشکند.

در رابطه با اردوغان

رجب طیب اردوغان در کانال تلویزیونی 24 در رابطه با عدم دعوت آمریکا از رئیس جمهور آذربایجان به کنفرانس اتمی اظهار تاسف کرد و گفت: من به آنها گفتم که شما به چه دلیلی از من و سرکسیان دعوت بعمل آورده ولی رئیس جمهور آذربایجان را دعوت نکرده اید؟ اگر شما آذربایجان را نیز دعوت می کردید می توانستیم با گروه مینسک جلسه ای 6 نفره برگزار نمائیم. اگر این چنین می بود هم آذربایجان و هم ارمنستان راحت تر حرکت می کردند و هم من راحت می شدم. آنها با این کار خود کشورهای دارای ایستگاههای اتمی را با سایر کشورهایی که دارای این ایستگاه نیستند جدا کرده و ارمنستان را در لیست کشورهای صاحب انرژی اتمی جای دادند ایستگاهی که متعلق به ارمنستان نبوده و مال روسیه است که گفتند که اشتباهی رخ داده است. اما ما برای انجام دعوت زحمت های زیادی کشیدیم. خانم هیلاری کلینتون در اظهاراتش در این خصوص گفت من خودم بصورت تلفنی این وضعیت بوجود آمده را به الهام علییف گزارش کردم. اما کاری که بدین صورت انجام پذیرفت نیازی به توضیح هم ندارد.

باکو سخن می گوید

زمانه واقعا عوض شده است. در روزهای گذشته کشورمان با این مسائل سر و کار داشته است: نهاد ریاست جمهوری سیاست کاخ سفید را مورد انتقاد قرار داد . در این خصوص سخنان علی حسن اف مدیر سیاسی &ndash؛ اجتماعی نهاد ریاست جمهوری که به روند تغییرات جدی در سیاست خارجی کشور اشاره دارد قابل توجه می باشد: به چه دلیلی ما باید روابط خود را با کشوری که با ما روابط دوستانه ندارد ادامه دهیم؟ اما در خلال این سوال مطلب بزرگی نهفته شده است و کشور آذربایجان برای اولین بار است که در خصوص کشور آمریکا چنین اظهاراتی را بیان می دارد. بایستی در روابط یکطرفه جمهوری آذربایجان و آمریکا تجدید نظر شود و در این خصوص حاکمیت آذربایجان و نهادهای اجتماعی قدمهای بزرگی را بر می دارند... . وی در ادامه یک ایده جدیدی را هم ایراد کردند: کشور آذربایجان همیشه خواسته های آمریکا را در نظر گرفته است، چه از نظر انرژی و چه از نظر ژئوپلیتیکی. آذربایجان همیشه بیش از در نظر گرفتن منافع خود، منافع آمریکا را در نظر گرفته است ولی متاسفانه مقابله به مثل آن را ندیده است. به چه دلیلی آذربایجان بیش از اینکه به منافع و خواسته های خود پایبند باشد منافع آمریکا را در منطقه دنبال می کند که یک روزی نیز برای این کارش بشدت پشیمان خواهد شد؟! وی قرار گرفتن آمریکا در ترکیب گروه مینسک را چنین حساب می کند که: وجود آمریکا در ترکیب گروه مینسک یعنی یک رای منفی برای حل مناقشه قره باغ اشغالی. وجود این کشور در این گروه هیچ نفعی برای آذربایجان نداشته است.

شایان ذکر است بعد از آتش بس و درگیری ارمنستان و آذربایجان در سال 1994 گروه مینسک با ترکیب کشورهای فرانسه و روسیه با سرپرستی آمریکا تشکیل یافته و تا بحال نتوانسته اند به مذاکرات صلح که در این خصوص انجام می گیرد نتیجه ای بگیرند و باکو که از این روند بیشترین ضربه را می بیند از راه ناچاری دست به هرکاری برای حل آن و

بازپس گیری 20% از اراضی اشغالی خود می زند. الحان پلخوف مسوول واحد مطبوعاتی وزارت خارجه آذربایجان در جمع خبرنگاران گفت: همان طور که مشخص است ایران برای اینکه دست آمریکا را از منطقه کوتاه نماید و مساله قره باغ را حل کند به دفعات زیاد پیشنهادهای برای هر دو کشور آذربایجان و ارمنستان ارائه نموده است و بعد از سالیان متمادی بالاخره از سوی باکو برای میانجیگری ایران جواب مثبت ارائه شده است. وی در ادامه افزود ایران تنها کشوری است که می تواند مناقشه قره باغ را با روشها و ترفندهای خصوصی که هر دو کشور یعنی آذربایجان و ارمنستان راضی به آن باشند حل نماید.

باید خاطر نشان ساخت که تهران خواستار دیدار سه جانبه ایران & آذربایجان & ارمنستان جهت حل این مشکل شده است. منوچهر متکی همچنین افزود: تهران خواهان حل مناقشه قره باغ کوهستانی است و برای همین خاطر تلاش می کند تا دیدار سه جانبه وزرای امور خارجه این سه کشور را در تهران دور هم گرد آورد. بنا به اظهارات وی کشور آذربایجان رضایت خود را به پیشنهاد میانجیگری ایران اعلام کرده و تهران فعلا منتظر جواب ارمنستان و اعلام رضایتمندی این کشور است. بدین صورت بدبینی مردم نسبت به اقدامات و سیاستهای غلط آمریکا نسبت به آذربایجان روز به روز بیشتر می شود.

بخش سیاست خارجی وزارت امور خارجه و آقای علی حسن اف در سخنان خودشان به این موضوع مشترکا اشاره کرده اند که آذربایجان جهت ادامه روابط و مناسبات خود با ایالات متحده آمریکا نیاز به تجدید نظر دارد و این کار را انجام خواهد داد. این کار در اقدام دیپلماتیکی یک اقدام بزرگ است و باعث تغییرات زیادی در منطقه خواهد شد. علی حسن اف در اظهارتش در خبرگزاری رویترز گفت: این عمل باعث تغییرات زیادی در سیاست کشورهای منطقه شده و باعث بوجود آمدن جنجالها و خبر سازی های زیادی شده است. بیشتر سیاستمداران این حرکت آذربایجان را نوعی رویگردانی از غرب و تمایل زیاد آذربایجان به برقراری روابط با روسیه به حساب می آورند و در روزهای گذشته نیز در مطبوعات محلی به این موضوع پرداخته بودند.

برنامه قابل توجه دیگر اینکه وزیر دفاع جمهوری آذربایجان در ادامه این سیاست بصورت یکطرفه تفاهم نامه میان آمریکا و آذربایجان مبنی بر آموزش نظامی آمریکا در ماه می سال جاری را لغو و اجرای آن را به تاخیر انداخته است. سیاستمداران این حرکت آذربایجان را به عنوان پایان همکاری نظامی جمهوری آذربایجان و آمریکا تلقی می نمایند. در 16 آوریل نشستی در واشنگتن با نام وضعیت دمکراتیک فعلی و روابط میان جمهوری آذربایجان و آمریکا برگزار شد که در آن جان هوپکینز جمهوری آذربایجان تشکیلات آزاد دیاسپورا در جمع خبرنگاران و روزنامه نگاران در خصوص روند دمکراتیک آذربایجان سخنانی را بیان کرد. در این نشست معاون دولتی آمریکا دیوید کرمر نیز در سخنان خود چنین گفته است: اگر روند کنونی جمهوری آذربایجان در خصوص نبود آزادی بیان در میان روزنامه نگاران و خبرنگاران ادامه یابد باید شاهد اعتراضات و ناراضیتهای زیادی باشیم. ما باید به فشارهای خود بر علیه الهام علی یف جهت آزادی روزنامه نگاران زندانی و برگرداندن دستور لغو مجوز فعالیت یکسری از رادیوهای بیگانه ادامه دهیم. وی در ادامه افزود: سال گذشته در زمان ریاست جمهوری بوش من به عنوان نماینده پارلمان آمریکا در سفر خود به آذربایجان به این مساله اشاره کرده بودم. هر زمانی که مساله دیپلماتیکی در جمهوری آذربایجان بوجود می آید، حاکمیت این کشور سریعاً به روند حل مناقشه قره باغ اشاره می نماید و گروههای بین المللی را در این مورد مورد اتهام قرار می دهد. و این کار پسندیده ای نیست!

لازم به توضیح است که دیوید کرمر در سال 2008 در سفر خود به باکو مساله ممنوعیت پخش موج (FM) رادیوهای بیگانه یا همان صدای آمریکا را در جمهوری آذربایجان مورد مذاکره قرار داده و خواستار لغو این ممنوعیت شده بود که با توجه به عدم قبول خواسته وی، این امر در اختلاف میان آمریکا و آذربایجان در زمان ریاست جمهوری اوباما نیز پیوند خورد. لکن حاکمیت آذربایجان به این پیام اهمیت قائل نشد و این باعث بهم خوردن تدریجی روابط میان این دو کشور شد.

دکلوز نماینده تشکیلات بین المللی فرا مرزها در واشنگتن می گوید: حاکمیت آذربایجان بعد از سال 2007 از هر نوع گفتگو درباره وضعیت مطبوعات امتناع می کند. هر زمان که نماینده های ما به جمهوری آذربایجان سفر می نمایند هیچ کس راضی به دیدار با آنان نمی شود. وی در ادامه افزود آذربایجان در میان 155 کشور جهان دارای رتبه 148 در خصوص عدم آزادی مطبوعات است.

شرکت کنندگان در کنفرانس راههای کمک به مطبوعات آذربایجان را مذاکره کرده اند. بنا به گفته دکلوز آمریکا حاضر است جهت راه اندازی دوباره ایستگاههای رادیویی خود در جمهوری آذربایجان، از نظر مالی رسانه های این کشور را مورد حمایت خود قرار دهد و در غیر این صورت حسابهای بانکی آذربایجان در آمریکا مسدود می شود و همچنین امکان برخی دیگر از فشارها نیز بر علیه این کشور وجود دارد.

درستی اتحاد ایران- ترکیه- آذربایجان
در این میان وزیر امور خارجه ترکیه احمد داود اوغلو به آذربایجان سفر کرد. او در این سفر با الهام علی یف و همتای آذربایجانی خود المار ممدیاراف دیدار نمود. همزمان با سفر داود اوغلو به آذربایجان معاون وزیر امور خارجه ترکیه فریدون سینیراوغلو نیز به آذربایجان سفر نموده بود. در علت این سفر مسائلی مربوط به آمریکا، روسیه، ایران و سایر موضوعات دخیل بود. بعد از اتمام این سفر، وی به ایران سفر نمود.

وی در سفر خود به ایران با سران این کشور ملاقاتهایی را ترتیب و از موقعیت آمریکا در خصوص تهدیدات اتمی نسبت به کشور ایران با سران این کشور مذاکره نمود و نگاهی به وضعیت استراتژی و ژئوپلیتیکی منطقه انداختند. وضعیت کنونی باعث بوجود آمدن روابط هر چه نزدیکتر میان کشورهای منطقه شده و این امر را می طلبد که ما روابط خود را با یکدیگر بیش از پیش محکم تر نمائیم. که در این خصوص ایران و آذربایجان از وضعیت بسیار بالایی برای روابط نزدیک تر برخوردارند.

آرزوهای بلند مدت
این مساله بسیار روشنی است که هر دولت برای خود آرزوها و قابلیت های خصوصی دارد و روند رو به رشد نفوذ آمریکا در کشورمان نیز بر اساس آمال و آرزوهای این کشور می باشد. هیچ دولتی قبل از اینکه به آمال خود دست یابد، به هیچ وجه اهداف و آرزوهای کشورهای دیگر را به حساب نمی آورد. ما و آمریکا برای خودمان آرزوها و اهدافی را داریم و هر زمانی که این اهداف با هم برخورد نمایند هر دو کشور در راستای دسترسی به اهداف خود تلاش می نمایند و حل نشدن مساله به ضرر هر دو کشور تمام می شود. و هیچ فرقی ندارد که دولت قدرتمند باشد یا ضعیف. آمریکا در دنیا به حد کافی قدرتمند می باشد. و نمی توان در موضوعات مختلف جهانی وجود آمریکا را نادیده گرفت. همکاری با آمریکا نیز یک موفقیت می باشد. اما به معنا نیست که همه افکار را او پرورش دهد و برای سایر کشورها دیکته نماید. روابط ما و آمریکا نیز با مدل روابط بین المللی و همانند سایر کشورهاست و اینگونه نیست که ما مستعمره آمریکا باشیم. بله این طور نیست که آمریکا کمکهای مالی به ارمنستان بکند و اشغالگری ارمنستان را نسبت به اراضی آذربایجان به رسمیت نشناسد و انتظار داشته باشد تا ما نیز در قبال این رفتار، به وی اجازه دهیم هر کاری که دلش می خواهد بدون وجود هیچ مانعی را انجام دهد. این رفتار با هیچ منطقی سازگار نیست؟

برخی از رسانه های جمعی و مطبوعات آذربایجان که به نوعی دست پرورده و نمک گیر آمریکا هستند سخن از رویگردانی آذربایجان از غرب و روی آوردن به روسیه به میان می آورند و مساله بوجود آمده را منوط به عدم پذیرش اشغالگری آمریکا نسبت به اراضی اشغالی آذربایجان نمی دانند، بلکه این را به سردی روابط میان اوباما و الهام علی یف منوط می دارند. ولی همه اینها بهانه ای بیش نیست.

سرانجام چه خواهد شد...؟

مقصر اتفاقات و بهم خوردن روابط میان آذربایجان و آمریکا، باکوست. اتفاقاتی که در این اواخر افتاده است باعث بوجود آمدن تفکر جدید در میان آذربایجان، واشنگتن و روسیه می شود. همچنین آنکارا، تهران، تقلیس و ایروان به رفتار ما چشم دوخته اند. زلزله ادامه دارد. ؟ حوادث با روندی سریع پیش می رود و به همین دلیل است که برای گفتن حرف آخر عجله ای نداریم. در هر حال آرزو می کنیم که به اهداف بلند مدت دولت آذربایجان خدشه ای وارد نشود.